

Uitgangspunten voor het werkplan

Dit werkplan is gebaseerd op het Beheerplan Gasterse Duinen (versie 31-08-16) waarin een streefbeeld wordt geschetst van hoe we op termijn graag willen dat het gebied er uitziet en van de werkzaamheden die daarvoor nodig zijn. Het gaat om een meerjarige, in feite continue, inspanning waarbij op verschillende momenten in verschillende deelgebieden een scala aan werkzaamheden wordt uitgevoerd, zoals het verwijderen van ongewenste opslag, maaien, eggen, begrazen en kleinschalig plaggen en branden.

Per deelgebied is bepaald op welke werkzaamheden de nadruk ligt (zie bijlage 1). In het werkplan wordt vastgelegd wat we in een gegeven seizoen (september t/m maart) willen ondernemen. De geplande werkzaamheden worden deels uitgevoerd door de vrijwilligers van de Werkgroep Natuurbeheer Gasteren maar deels ook door, of met medewerking van, derden (aannemers, grote grondeigenaren).

Korte terugblik op het eerste seizoen

De werkgroep is opgericht in januari van dit jaar en bestaat uit zo'n 20 enthousiaste inwoners van Gasteren. De groep wordt begeleid door Landschapsbeheer Drenthe (LBD) met instemming en medewerking van één van de grote grondeigenaren in het gebied, Het Drentse Landschap (HDL). Vanaf begin februari heeft de groep op woensdag- en zaterdagochtenden zich vooral ingezet om in de deelgebieden A en C Prunus (Amerikaanse vogelkers) en ander ongewenste opslag (Berk, Krent, Eik, Grove Den, etc.) te verwijderen. Waar mogelijk door uittrekken met wortel en al maar grotendeels door knippen met de snoeischaar.

Aan het einde van het seizoen (bij de start van het vogelbroedseizoen) was een flink deel van de heide in dit gebied mooi opgeschoond en weer goed zichtbaar vanaf de Schipborgerweg.

In een korte gezamenlijke evaluatie begin april is besloten om vanaf september als werkgroep op dezelfde voet door te gaan, maar dan alleen op de woensdagen (op zaterdag) was er te weinig belangstelling), en dan te starten in het gebied ten westen van de Oudemolenseweg.

In de zomerperiode is in samenwerking met LBD het Beheerplan opgesteld. Enerzijds om voor de vrijwilligers doel, aard en omvang van de komende werkzaamheden in beeld te brengen, anderzijds om met grote eigenaren in het gebied te kunnen spreken over medewerking en medefinanciering. De grootste grondeigenaren in het werkgebied zijn Het Drentse Landschap en Stichting Ubbinkbos. In een overleg op 19 september heeft Het Drentse Landschap aangegeven zich in het beheerplan te kunnen vinden, daar waar mogelijk mee te willen werken (bijvoorbeeld door het afvoeren van snoeiafval) en jaarlijks op basis werkplannen te willen bekijken welke middelen zij kan inzetten voor het komende jaar.

Met Stichting Ubbinkbos heeft op 8 oktober overleg plaats gehad. Het bestuur heeft kennis genomen van het beheerplan maar nog geen uitspraken gedaan over de voor zijn gebied voorgestelde maatregelen en eventuele mogelijkheden tot samenwerking.

Aangepast beleid t.a.v. het verwijderen van prunus

Begin september, bij aanvang van het tweede seizoen, sloeg bij sommigen wel een beetje de schrik om het hart. Op een aantal plekken waren de in de eerste maanden van het jaar gesnoeide prunustruiken al weer metershoog uitgelopen. Zijn we wel goed bezig? Heeft dit wel zin? In ieder geval werd duidelijk dat meer ingezet moet worden op het met wortel en al verwijderen van prunus. Via LBD is contact gezocht met een vrijwilligerswerkgroep in Schipborg die al enkele jaren dezelfde werkzaamheden verricht rondom het Siepelveen. Zij maken daarbij gebruik van een lier en speciale, zelf ontwikkelde, prunustrekkers. Zij hebben deze gedemonstreerd en overtuigend aangetoond dat beide methoden zeer effectief zijn in het verwijderen van prunus met het gehele wortelstelsel. Wij konden een van hun lieren overnemen en LBD is bereid gevonden om een prunustrekker aan te schaffen. Inmiddels zijn beide in gebruik genomen. Het beleid t.a.v. het verwijderen van prunus is sindsdien gericht op het zo weinig mogelijk knippen/snoeien en zoveel mogelijk met wortelstelsel en al verwijderen. Zie bijlage 2.

Werkzaamheden in het nieuwe seizoen (sept. 2016 – april 2017)

Bij aanvang van het seizoen was dit werkplan nog niet gereed. In volgende jaren is het de bedoeling de werkplannen in samenspraak met LBD en de meewerkende eigenaren in de zomer te bespreken en vast te stellen.

De werkgroep is eind augustus gestart in deelgebieden E en G met verwijderen van opslag. Daarbij wordt nu dus ook gebruik gemaakt van de lier en prunustrekker. In het schema hieronder is per deelgebied aangegeven welke aanvullende werkzaamheden we dit seizoen willen (laten) uitvoeren.

Zie voor gebiedsaanduiding (A – G) bijlage 1.

Gebied	Werkzaamheden	Periode	Door wie
A	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De reeds gesnoeide maar weer uitgelopen prunus met wortel en tak verwijderen. ▪ Op het heidegebied doorgaan met het verwijderen (met zo weinig mogelijk snoeien) van ongewenste opslag van prunus, eik, berk, grove den, etc. ▪ In de noordoostelijke boszoom kappen/omzagen van gebleste bomen. ▪ (Na instemming van St. Ubbinkbos) in de zuidoostelijke boszoom prunus verwijderen en oudere bomen kappen/omzagen ter bevordering van zoomvegetatie. ▪ Met de bosmaaier maaien van enkele aangewezen stukjes (max. 5x5 m) middeloude (< 15 jaar) heide. ▪ Wandelpaden vrijmaken van belemmerende takken. 	jan. – maart	Werkgroep
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eggen/frezen (Merry crusher) van reeds opgeschoond stuk prunusopslag. ▪ Onder voorbehoud: bescheperde drukbegrazing op aangewezen gebieden 	dec – jan. > maart	Aannemer HDL Scheper
B	<ul style="list-style-type: none"> ▪ (Na instemming van St. Ubbinkbos) in het bosgebied een begin maken met het kappen/omzagen van eiken- en prunusbomen. 	jan. – maart	Werkgroep m.m.v. HDL
C	<ul style="list-style-type: none"> ▪ In bosgebied dennen handhaven maar prunusbomen met wortel en tak verwijderen. 	jan.	Werkgroep
D	Geen actie vooralsnog.		
E	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Op het heidegebied verwijderen (met zo weinig mogelijk snoeien) van ongewenste opslag van prunus, eik, berk, grove den, etc. ▪ Uit boszoom verwijderen van prunus. ▪ Handmatig plaggen van aangewezen stukjes (max. 5x5 m) heide. ▪ Met bosmaaier maaien van enkele aangewezen stukjes (max. 5x5 m) middeloude (< 15 jaar) heide. ▪ Boszoom aan Oudemolenseweg hier en daar openmaken. ▪ Wandelpaden vrijmaken van belemmerende takken. 	okt. – dec.	Werkgroep
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Daar waar niet met de lier gewerkt kan worden het verwijderen van prunustruiken en –stobben met behulp van een kraantje. ▪ Onder voorbehoud: bescheperde drukbegrazing op aangewezen gebieden 	dec. > maart	LBD Scheper
F	Geen actie vooralsnog.		
G	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Op heidegebied verwijderen (met zo weinig mogelijk snoeien) van ongewenste opslag van prunus, eik, berk, krent, etc. ▪ Uit boszoom verwijderen van prunus. ▪ Kappen/omzagen van gebleste eiken. ▪ Wandelpaden vrijmaken van belemmerende takken. 	sept. – okt.	Werkgroep
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onder voorbehoud: bescheperde drukbegrazing op aangewezen gebieden 	> maart	Scheper

De hierboven beschreven werkzaamheden zijn afgestemd met LBD en HDL.

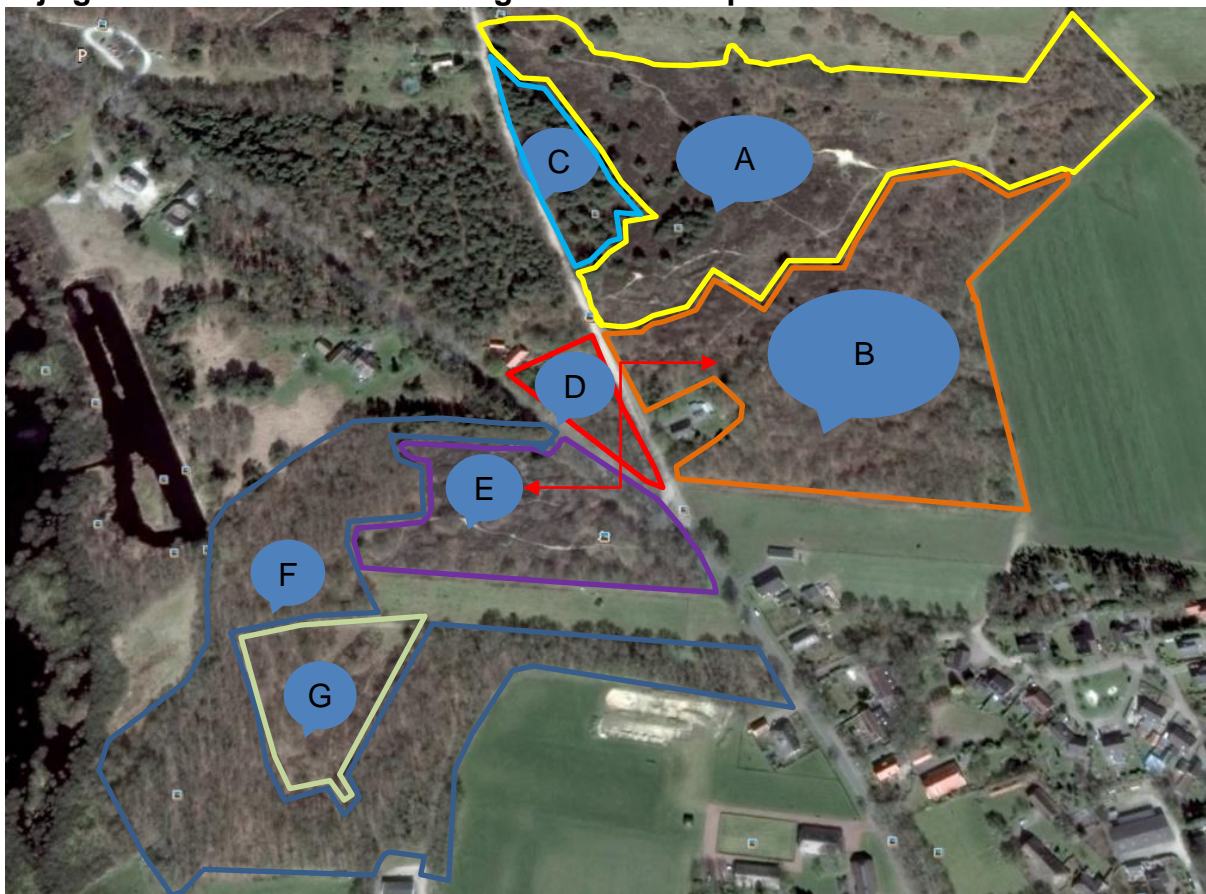
Op het grondgebied van Stichting Ubbinkbos zullen, behoudens het verwijderen van ongewenste jonge opslag in het heideterrein, geen werkzaamheden worden uitgevoerd dan nadat daarover met het bestuur overeenstemming is bereikt.


HDL heeft toegezegd vrijkomend snoeiafval te zullen afvoeren en zorg te dragen voor mechanische verwijdering van een klein terrein zeer dichte prunusopslag in deelgebied A.


LBD heeft toegezegd een midikraantje in te zetten voor het verwijderen van stobben in deelgebied E. Naar de meest gewenste en effectieve vorm van begrazing wordt nog onderzoek gedaan. Daarbij zal gerichte begrazing door geiten als optie worden meegenomen.


Ongeacht de voortgang in de gebieden E en G zal de werkgroep haar werkzaamheden in januari weer verleggen naar de gebieden A, B en C.


Bijlage 1 Overzichtsk kaart deelgebieden met specifieke beheerfocus





A 
Grove contouren voor het open maken van heide waarbij de groepen oudere bomen kunnen blijven staan, met hier en daar jonge individuen tot 7 jaar. In de randen zoomvegetatie na te streven door jonge exemplaren te handhaven en oudere bomen te kappen.
Prunus met wortel en tak verwijderen voor zover mogelijk door rooien en of plaggen. Ook overige opslag van grove den, krent, berk, etc. verwijderen.
Oudere heide kleinschalig maaien en plaggen.
Gehederde schapen beweiding wordt aanbevolen.
De (voormalige) stuifduinen kleinschalig gefaseerd handmatig plaggen. Plagsel afvoeren.

B 
Prunus verwijderen.
Begrazingsbeheer achter een raster toepassen. (E.e.a. in overleg met HDL.)

C 
Dennen handhaven, prunus met wortel verwijderen.

D 
Open kappen als corridor tussen de twee aan weerszijde liggende terreinen. In eerste instantie door de struiklaag te verwijderen en in tweede instantie door bomen te kappen en te plaggen.

E 
Kansrijk gebied voor het verjongen van de heide. Oude heide kleinschalig maaien en plaggen zodat mozaïekheide ontstaat met jongere heide.
Prunus verwijderen, wortels rooien. Ook overige opslag van grove den, krent, berk, etc. verwijderen.
Takken afvoeren of verwerken in rillen in de singel.

F 
Eikenbos instand houden, in natuurlijke ontwikkeling laten gaan. Prunus zaaddragers omzagen, eventueel aan de randen de stobben rooien (ter voorkoming van toekomstige zaaddragers).

G 
Hier hetzelfde beheerregiem toepassen als onder A.

Bijlage 2 **Beleid t.a.v. het verwijderen van prunus**

De manier waarop prunus het beste kan worden verwijderd wordt m.n. bepaald door de leeftijd van de plant, dus de omvang van de loof of stam. Dat varieert dus van zaailing tot struik tot volgroeide boom. Van klein naar groot worden de hieronder beschreven methoden aanbevolen.

Al die methoden zijn er op gericht om het wortelstelsel van de plant te verwijderen zodat die niet opnieuw opkomt of uitloopt. Bij alleen snoeien loopt de plant het volgende seizoen met verdubbelde energie weer uit. Als het om het verwijderen van de plant gaat is dat dus geen goede methode. Daarom snoeien we bij voorkeur alleen als voorbereiding op de andere methoden zoals omzagen of lieren. Snoeien blijft niettemin van belang om takken en bladeren te kunnen afvoeren.

Bij alle methoden geldt:

- Snoeiafval afvoeren naar vooraf bepaalde afhaalplekken of rillen in nabij gelegen bosgebied.
- Stobben/wortelkluiten afvoeren naar aparte plekken in of aan de rand van nabij gelegen bosgebied. Afvoeren is ook een optie, maar wel apart van ander snoeiafval.
- Gaten in de grond ontstaan na verwijdering van wortelstelsels netjes dichtmaken en aanstampen. Grote gaten kunnen met eenzelfde type zand of grond uit de directe omgeving worden opgevuld. Daarbij moet worden voorkomen dat humus wordt ingebracht.
- Gebruiken van de lier en motorzagen mag alleen door mensen die daarvoor zijn aangewezen.

❖ **Kleine zaailing:** Met de hand uittrekken met wortel en al.

❖ **Grote zaailing:** Als uittrekken met de hand niet meer wil:

- 1) met een spade de grond rondom losmaken en dan nogmaals proberen de plant er uit te trekken; of:
 - 2) bij stammetjes met een diameter van meer dan 1,5 tot 2 cm, de prunustrekker gebruiken.
- In beide gevallen is het raadzaam om met twee mensen tegelijk te werken.

❖ **Struik:** Dezelfde methoden als bij een grote zaailing.

Als deze methoden geen resultaat hebben: Takken/stammetjes op ca. 30 cm. hoogte snoeien of afzagen. Dan met spade of schop wat grond rondom het wortelstelsel verwijderen (meestal is ca. 10 – 20 cm diep genoeg) en de overgebleven stronk vervolgens met de lier uit de grond trekken. Het is raadzaam om hierbij met drie mensen tegelijk te werken.

Als geen lier gebruikt kan worden (bijvoorbeeld door het ontbreken van grotere bomen waaraan de lier bevestigd kan worden) de takken/stammetjes zo laag mogelijk bij de grond wegknippen of afzagen. Daarna het wortelstelsel goed afdekken met wat plaggen of een laagje aarde.

❖ **Kleine boom (stamdiameter 5 tot 15 cm):** De boom met een beugelzaag of motorkettingzaag omzagen op ongeveer heuphoogte en de stam met wortelstelsel er later met de lier uittrekken.

❖ **Grote boom (stamdiameter groter dan 15 cm):**

De boom met een beugelzaag of motorkettingzaag omzagen en de wortelkluit met een spade uitgraven en zo nodig grote wortels met bijl/zaag van kluit scheiden.

Een andere methode is om de boom in z'n geheel om te trekken met de lier. De ketting tussen 2 tot 3 meter hoogte vastmaken om de stam. De liggende boom in stukken zagen en de wortelkluit met spade en bijl vrijmaken. Vanwege spanning in de liggende boom kan het in stukken zagen heel gevaarlijk zijn. Dit mag alleen gebeuren door mensen die daarvoor zijn aangewezen.

Een alternatieve methode is het 'ringen' van de stam. Hiertoe wordt de bast over een hoogte van 15 – 20 cm rondom verwijderd waardoor de sapstromen onderbroken worden en de boom afsterft. Dit kan twee of meer jaar duren. Een bijkomend voordeel van deze methode is dat (door een nog niet goed begrepen mechanisme) onder de boom en in de directe omgeving daarvan geen zaailingen ontstaan.

SAMENGEVAT:

Kleine zaailing	▪ Met de hand uittrekken
Grote zaailing	▪ Met spade uitsteken en uittrekken (2 mensen) ▪ Anders: Prunustrekker gebruiken (2 mensen)
Struik	▪ Met spade uitsteken en uittrekken (2 mensen) ▪ Anders: Prunustrekker gebruiken (2 mensen) ▪ Anders: Lier gebruiken (3 mensen) ▪ Anders: Zo laag mogelijk afknippen/wegzagen en wortelstelsel met plaggen of aarde bedekken
Kleine boom (stamdiameter 5 tot 15 cm)	▪ Omzagen op heuphoogte en lier gebruiken (3 mensen)
Grote boom (stamdiameter > 15 cm)	▪ Omzagen en kluit uitgraven ▪ Omtrekken met lier met ketting op 2 à 3 m (3 mensen) ▪ Ringen